

rende studie van Dr. Bavinck, „De wijsbegeerte der openbaring." Het kan, door wie van dit werk ernstig studie maakt, niet worden geloofd, dat, mede tengevolge van de „triumfen der wetenschap" en den opbloei der wijsbegeerte, het begrip der openbaring kenmerkend is verduidelijkt en de horizon der openbaring tot veel dieper verte is verwijd.

Op dezelfde wijze heeft machtinger studie van het cultuurleven der oude Oostersche volken ons inzicht in het ontstaan der Schrift verhelderd en voor het zuiverder verstaan van het Woord Gods den weg bereid. In één woord: onze beschouwing van de Schrift draagt meer een organisch karakter. De Schrift is voor ons meer geworden een levend boek, dat niet alleen uit den hemel, maar ook in verband met de tijden geboren is. Het menschelek element is naast, (of wilt ge) in den goddelijken factor duidelijker herkend. En nu hebben wij meer licht, niet alleen over het ontstaan van de afzonderlijke bijbelboeken en van den kanon in het algemeen, maar ook over het leven der patriarchen, het wetboek van Mozes, de geschiedenis van Israël, de taal der profeten, het milieu, waarin onze Heiland optrad, het begrip Logos bij de apostelen.

Ik wijs er voorts op, dat de natuurwetenschap ons meer licht geeft in de geschiedenis der schepping, dat de kennis-theoretische wijsbegeerte ons materiaal geeft tot dieper inzicht in het wezen des geloofs, en de ontdekkingen van de psychologie ons kunnen helpen het begrip inspiratie beter te benaderen.

Men zegge niet, dat dit alles slechts taak is van de theologische wetenschap, — de kerk is geroepen hare belijdenis in overeenstemming met die wetenschap te ontwikkelen. Zij moet als kerk het Woord Gods spreken voor dezen tijd.

Wanneer de Schrift zelve ons het recht en den plicht geeft, „om naar de psychologische en historische voorwaarden onderzoek te doen, waaronder openbaring en inspiratie, vleeschwording en wedergeboorte en het organisch karakter van al deze wonderen feiten in het licht te stellen", (Dr. Bavinck) en God ons in den weg van geheiligde wetenschap met nieuwe winsten zegent, dan mag de kerk deze kennis niet versmaden, maar moet zij verstaan wat het zegt in deze eeuw en voor deze eeuw een profetie Gods te zijn.

B. W.

UIT DE SCHRIFT.

Ironie — in Gethsemané.

Slaapt nu voort en rust!
Matth. 26: 45. Marc. 14: 41.

Wanneer de Zoon des menschen in Gethsemané Zijn zieleangsten uitschreit voor God, dan liggen daar, op een steenworp afstands, de discipelen neer en — slapen.

En in die nevens-stelling van den biddenden Man van smarten en de sluimerende jongeren ligt iets, dat, wanneer het niet Gethsemané gold en niet het evangelie raakte, op iedereen lezer den indruk zou maken van het tragische en het komische, vlak naast elkander.

Indien de evangelist een schrijver was van een tragedie en Gethsemané zich leende voor een passiespel — de kritiek zou niet nalaten, te wijzen op den verschrikkelijken weemoed, de wrange waarheidsbeelding van den schrijver, wiens tragedie haar held zijn hoogste zielespanning laat doorworstelen in het vereenzamende gezelschap van slapende liefhebbers. Fijn, zouden wij dan recenseeren, prachtig gevoeld, die zweetende held en die geloken oogen daarnaast.

Maar de bijbel schrijft geen tragedie en het evangelie vraagt niet naar onze kritiek. Gethsemané vraagt niet naar onze kritiek, want voor wie in Christus den Middelaar Gods en der menschen heeft gezien, is Gethsemané Gods kritiek — over zijn eigen schuldig hoofd. Wij recenseeren Gethsemané niet, maar Gethsemané recenseert ons.

En daarom kunnen wij er eigenlijk niet eens zoo makkelijk toe komen, dat tragi-komische te zien. En dat is maar goed ook. Wee ons, als wij, wat hier gebeurt, bezien met nuchtere beschouwing. Wij moeten immers Gethsemané doorleven, niet als objectieve toeschouwers, maar met de bange gewisheid, dat daar onze zaak uitgevochten wordt; dat wij zelf in dat drama van bloed en zweet en gebed betrokken zijn.

En niet waar, zodra wij zelf een spannend, critiek moment doorleven, verliezen wij onze nuchterheid; en het tragi-komische gaat onze ziel voorbij. De intentie, die naar de oplossing jaagt, is dan de dood voor de attentie, die den gang der oplossing gadeslaat en bestudeert.

Maar zoo klein, als wij, is Jezus niet.

Jezus blijft altijd de mensch van zuiverewaar-neming, want Hij is de zondeloze. Wanneer de bitterheid der smijdende contrasten bij ons wordt opgeheven en opgeteerd door den hartstocht in het lijden, dan volgt toch bij Jezus het zielsproces een anderen weg. Juist in dat scherp zien van al wat gebeurt, ligt de verzwarende van zijn lijden. God onthoudt dezen mensch de „gave" der kortzichtigheid. Hij is als een, in wien alles dringt

om uit het smartenhuis wég te komen met haast, doch die, gelijk hij het wel eens in uw droom doorleefd hebt, ieder oogenblik moet stilstaan om te zien met pijnlijk-duidelijke waarneming. De intentie wil weg; de attentie blijft staan en doet haar momentopname.

En nu komt daar de ironie — bij Jezus in Gethsemané. Hij zelf, een worm en geen man, is thans over de angsten heen. Maar Simon, de man, en geen worm, Simon met zijn groote woorden, is nog niet eens aan Jezus' angsten toe: hij slaapt. En de zonen des donders hebben den donder niet gehoord: zij slapen. Slaapt nu voort en rust — zegt Jezus. Welk een ironie, hoe bitter en hoe waar! Ironie, die zich zelf als zoodanig aankondigt, waar immers Jezus tegelijkertijd hen wekt om te zien en op te staan, den strijd tegemoet.

„Ironie" — zoo zegt iemand¹⁾ — „ironie ontstaat door steeds de eindige gebeurtenissen in verband te brengen met den oneindigen eisch van het ethische"; wij zouden zeggen, van het gebod Gods. Ge vindt ze vaak in de Schrift. Niemand meene, dat ze vloekt met den ernst; hebt ge Paulus' bittere ironie²⁾ wel eens bestudeerd?

Ach neen, waarachtige, eerlijke ironie is een stuk levenslijden. Ze is de uiting der weemoedigheid, van wie deel heeft genomen aan het conflict der tegenstrijdigheden, waar hij in geworpen is; hij zelf; en welke plaats weet ge, die méér dan Gethsemané in één momentopname naast elkaar plaatst de geweldigheid van het oneindige en de nietigheid van het eindige, het beperkte, het menscheleke in al zijn zwakheid? Hebt gij de tranen niet vermoed in Jezus' stem? Hebt ge niet gevoeld, dat in zijn ironie de ontzetting spreekt?

Tot Jezus' verhevenheid komt onze ironie niet toe. Want onze ironie blijft niet altijd eerlijk. Ze speelt de oneindigheid wel eens uit tegen de eindigheid, en dan weent ze; maar ze speelt óók het eindige en het zondige vaak uit tegen het oneindige van Gods gebod; en dan glimlacht ze; zij heeft de zonde vergoelikt door het komische, dat in deze wereld nog is. Doch Jezus' ironie doet nooit anders dan de zonde, de halfheid, de lauwheid bestraffen. Gods gebod blijft in zijn ingewanden, óók in zijn ironisch spreken; juist in zijn ironisch spreken. Onze ironie is soms niet enkel uiting der smart, doch ook wel eens de uitweg, waarlangs ze wil ontsnappen. Maar bij Jezus is het zoo niet.

Tot Jezus' heiligheid komt onze ironie niet toe. Onze ironie — ach, hoe vaak is ze ons niet een schild, opgeheven tegen de pijlen der smart en tegen den aanval der conscientie! Wanneer de zonde ons te veel pijn doet, dan stellen we het komische in de zonde voorop, om de zonde in het komische op den achtergrond te dringen. Maar bij Jezus is het anders. Zijn ironie is nooit kwade verlichting van zijn smart. Want zij kan niet verkleinen de zonde bij anderen; en zij behoeft niet een komischen sluier te weven over het tragisch feit der eigen schuld. Jezus' ironie kan nooit een spel van geheuchelde onschuld spelen met de volstrekte eischen van liefde en van recht. Zij kan enkel het absolute van Gods woorden handhaven en daar-tegenover de betrekkelijkheid en de armoedigheid stellen van....

Ja, van wien?

Van de slapende jongeren?

Ach, wij weten beter, en nu vergaat ons de ironie: Jezus' ziel stelt tegenover Gods volstrekt-heid ook onze slapheid en halfslachtigheid. Wij hebben óók geslapen, vlak naast, neen, midden op het slagveld der eeuwigheid.

Slaap nu voort en rust....

Indien Jezus' klagende stem u zoo gewekt heeft, dan zult ge niet de tragedie bewonderen in dit boek van passie en niet in de zonde der slapers het komische ironisch zien, maar u enkel verdiepen in de ontzaglijke smart van Hem, die zoo scherp heeft waargenomen, hoe ontzaglijk klein óók gij zijt bij den strijd van Jezus tegen de eeuwigheid van Gods toorn.

Want het evangelie vraagt niet uw bewondering, doch Jezus' ironie vraagt de verbrüzing uwer ziel. En zij wil die werken ook.

K. SCHILDER.

¹⁾ Søren Kierkegaard.
²⁾ 1 Cor. 4: 8, 10.

KERKELIJK LEVEN.

Reformatie van de Catechisatie.

I.

De groote Synode, die driehonderd jaren geleden in Dordrecht vergaderde, was ook voor de catechisatie een reformatische Synode. Het onderwijs in de Christelijke religie stond in de Kerk der Hervorming van de zestiende eeuw voor een groot deel onder den ban van de Middeleeuwsche praktijk. Het peil van godsdienstige kennis was bij velen buitengewoon laag. De noodzakelijkheid van religieuze opvoeding vanwege de Kerk werd door de massa des volks niet ingezien en vele predikanten waren zich hun roeping ten deze niet bewust. De verklaring van den Catechismus

in de namiddaggodsdiensttoefening werd door sommige predikanten nagelaten en van het geregeld onderwijs in de Christelijke religie aan de jeugdige leden der kerk kwam, over het algemeen genomen, weinig terecht.

Dit euvel hebben de mannen, die ter Generale Synode van 1618 gedeputeerd waren, onder de oogen gezien en trachten te verhelpen. Zij waren er van overtuigd dat voor den bloei der gemeente, dat voor het voortbestaan van de gezuiverde kerk in ons land, degelijke kennis van de geloofsleer een onmisbare voorwaarde is. Daarom zijn ze aan het werk gelogen en heeft de Synode besluiten genomen van verstrekkende beteekenis. Het onderwijs in de Christelijke religie werd grondig hervormd.

De maatregelen, die door de Synode van Dordrecht werden voorgeschreven, hadden in de eerste plaats betrekking op de prediking van den Catechismus in de namiddaggodsdiensttoefening.

Er werd bepaald, dat alle predikanten, zoowel in de steden als op het platteland, des Zondagsmiddags geregeld den Heidelbergischen Catechismus zouden behandelen, en dan op zulk een wijze, dat de preeken niet te lang duurden en door de eenvoudigen konden worden begrepen. Kort en bevattelijk dus. Predikanten die zich aan voortdurend verzuim schuldig maakten, werden met de kerke-lijke censuur bedreigd.

De Synode achtte het ook nuttig de dienaren des Woords en de ouderlingen er op te wijzen, dat de leden der kerk trouw vermaand moesten worden om de Catechismusprediking bij te wonen en dat zij zelf met hunne gezinnen een goed voorbeeld moesten geven. Al kwam alleen maar het gezin van den predikant ter kerk, de dienaar des Woords mocht den namiddagdienst niet laten overgaan.

Eindelijk moest de sterke arm der Overheid ook hulp bieden. Op plaatsen, waar de dag des Heeren door arbeid of publieke spelen ontheiligd werd en de menschen door dergelijke profanatiën van het bezoek der Catechismusprediking werden afgehouden, moest aan de Overheid verzocht worden door plakkaaten de ontheiliging van den Zondag te verbieden.

Uit deze strenge voorschriften is af te leiden dat het der Synode van Dordrecht met de Catechismusprediking ernst was. Deze besluiten hebben gezegend gewerkt, tot vermeerdering van het kerkbezoek in de Zondagmiddaggodsdiensttoefening bijgedragen en het peil der religieuze kennis doen stijgen.

De Synode deed nog meer.

Na het advies van de buitenlandsche godgeleerden en van de prae-adviseerende hoogleraren te hebben ingewonnen, besloot zij regelen te geven voor de catechisatie. Gelijk bekend is, onderscheidde zij daartoe drieërlei catechisatie: huiscatechisatie, schoolcatechisatie, kerke-lijke catechisatie.

Aan de ouders werd voorgehouden hunne kinderen thuis te onderwijzen in de Christelijke religie, met hen de Catechismusprek te repeteeren, er voor te zorgen dat de Heidelbergische Catechismus van buiten geleerd werd, met hen Gods Woord te lezen en hen te vermanen om te wandelen in de vrees des Heeren.

De schoolcatechisatie werd opgedragen aan de schoolmeesters, die professie moesten doen van de Gereformeerde religie en de belijdenisschriften der kerken onderteekenen. Hun taak was, de kinderen den Catechismus in te prenten en den zin der woorden op eenvoudige wijze te verklaren, zoodat de leerlingen begrepen, wat ze van buiten leerden. Het toezicht op het catechismus-onderwijs door de schoolmeesters werd toevertrouwd aan de predikanten.

De kerke-lijke catechisatie, te geven door de dienaren des Woords, viel samen met de Catechismusprediking, die zoo moest worden ingericht, dat niet alleen de volwassenen er door onderwezen werden, maar ook de jonge menschen de verklaring gemakkelijk konden opnemen. Verder schreef de Synode voor, dat de predikanten eenmaal in de week godsdienstonderwijs zouden geven aan volwassenen, die op de school den Catechismus niet hadden geleerd of bij wie het schoolonderwijs te weinig vrucht had gedragen. Eindelijk werd ook van hen verlangd dat zij personen, die met het oog op het H. Avondmaal openbare geloofsbelijdenis wenschten af te leggen, gedurende drie of vier weken van te voren zouden onderwijzen.

Hoewel de besluiten van de Synode niet alle in de praktijk der volgende jaren zijn verwerkelijkt (van de huiscatechisatie kwam, over het algemeen genomen, weinig terecht), heeft de Synode van Dordrecht een krachtigen stoot gegeven tot de ontwikkeling van de catechese. Het oog werd er voor geopend, dat de kerk in hare ambtsdragers een roeping had te vervullen jegens het opgroeiend geslacht en de predikanten, meer dan tot dusver, zich aan dezen tak van dienst moesten geven, en het onderwijs in de Christelijke religie niet aan de schoolmeesters overlaten.

Toch heeft het besluit van Dordrecht in betrekking tot de catechisatie niet onze onverdeelde sympathie en zijn er punten die ons voorkomen niet juist te zijn. Ook Dr. Kaajan heeft in zijn uitnemende dissertatie „De pro-acta der Dordtsche Sy-

node is
bracht,
Hier
opmerk
Ten
maakt
gie op
doel h
zelfstar
schappi
daarin
niet all
sche ge
maar
histo
wijze
moet o
ken uit
onze
burger
waarde
Met
is ker
ambtsd
kerke-
wijs in
tot zelf
heid v
zijne p
Er is
de Chr
dersche
van be
een re
van de
Voorbe
toond
het gyr
uit ten
dat een
nasmus
niet, ni
slagen,
Op
lager
gymnas
de Ge
door w
De cate
eigen
Het is
dat zij
trouwd

POPI

In de
van de
heeft d
gemaak
de ster
en de
toe en
selen w
weer e
er een
zich me
wijdder
van va
die me
kennis
schap
vertrou
hoe lar
gens w
op de
Het
in dien
groote
die de
ben ge
is de
schatte
deze h
zou ku
voor
Christe
men ar
ten k
bestrijd
Reed
ook al
wild —
ren, or
loof o
het Da
tendom
aanvan
deze v
Meer
bracht,
het me
algeme
stelling
geest
nisme,
en me